

[Peder Christensen.]

af eksportværdien af mejeriprodukterne for indeværende år, fra 1. juli 1948 til 1. juli 1949. Jeg tror ikke, at landbruget på disse vilkår ønsker nogen indblanding fra statens side. Hidtil har landbruget, som nævnt, selv ført udviklingen frem, medens det offentliges indsats stort set har begrænset sig til støtte til videnskabelige og tekniske undersøgelser, støtte til konsulentvirksomhed og andet oplysningsarbejde. I ingen andre lande har landmændene hurtigere og bedre udnyttet de resultater, landbrugets tekniske hjælpere kom til. Der er derfor heller ingen grund til at tro, at landmændene ikke skulle gøre det samme fremover.

Når man ikke straks gik til en centralisering, da mejeristatistikken kom med nogle gennemsnitsresultater, der tydede på, at de store mejerier var de små overlegne, skyldes det ikke mindst, at mejeribrugets tekniske rådgivere ikke var enige om dette spørgsmål. Jeg kan henvise til diskussionen herom i fagpressen for en halv snes år siden.

Mejeristatistikken gav vel nok et fingerpeg, men der var så talrige undtagelser, der viste mindre mejerier med bedre økonomiske resultater end de store mejeriers, at dette fingerpeg ikke kunne tages som en retningslinie.

Produktions- og råstofkommissionens betænkning af april 1938, der nu er trykt på statsministeriets foranledning, uden en ajourføring, der nok kunne have været på sin plads, giver heller ikke udtryk for, at man er så absolut sikker på, at det er det rigtige, man foreslår. Det hedder herom i betænkningen på side 8, stk. 3 og 4 — jeg beder den højtærede formand om tilladelse til et kort citat nu og måske et enkelt lille citat senere —:

„Kommissionen er af den anskuelse, at reorganiseringen af vor mejeridrift er et problem, der bør tages op snarest muligt. Men da landbruget måske har vanskeligt ved at finansiere opgaven allerede nu og der er forskellige led i reformen, som ikke er så tilstrækkelig gennemprøvet i enkelt-heder, at man kan forvente, at landbruget på egen risiko kan gå i gang med den, må kommissionen ansætte det for ønskeligt, at staten påtager sig at medvirke finansielt og på anden måde til oprettelse af et helt moderne stort mejeri til erstatning for 3—4 bestående mindre mejerier.

Kommissionen tænker sig opgaven løst på følgende måde:

Staten tilbyder at finansiere på billige lånevilkår et nyt mejeri med en kapacitet på mindst 10 mill. kg indvejet mælk

årligt samt at betale omkostningerne ved de fornødne forarbejder; endvidere at træde hjælpende til, såfremt driftsmæssige indretninger ved forsøgtes gennemførelse viser sig at være mindre rentable — endskønt de forekom teknisk hensigtsmæssige.“

Landbruget har som nævnt vist, at det hurtigt drager lære af de forsøgsmæssigt fastslåede resultater, men så længe de tekniske vejledere er uenige og en sagkyndig kommission må erkende, at reformen ikke er tilstrækkeligt gennemprøvet, kan man ikke fortænke mejeribrugets mænd i, at de stiller sig afventende.

Der kunne måske også være grund til at se på det statistiske materiale, som den højtærede minister er gået ud fra. Det stammer fra 1947—48, det dårligste år mejeribrug har haft i en årrække. Kobestanden blev reduceret så meget, at den var det mindste, den har været i 25 år. Fodringsforholdene var meget vanskelige, og de små mejerier har vanskeligere ved at sætte generalomkostningerne ned end de store. Det er dette år, den højtærede minister bruger som udgangspunkt. Men går vi alligevel ud fra disse tal, ser vi, at den forskel, der kan være i driftsomkostningerne for mejerier med over 2½ mill. kg mælk i gennemsnit, kun andrager højst ½ øre pr. kg. De små mejerier har fordele, som vanskeligt kan gøres op i penge: den personlige kontakt imellem mejeriets ledelse og leverandørerne. Det er ikke uden betydning at have kort vej til mejeriet. Det er meget almindeligt ved de små mejerier, at mælken hentes på ejendommen. Det er en betydelig ulempe, dersom landmanden to gange daglig skal transportere mælken mellem ejendommen og mælkeruten. En gennemsnitsbesætning var ifølge mejeristatistikken i 1947—48 på 7,2 køer med ca. 50 kg mælk daglig. En besparelse på ½ øre pr. kg mælk er lig med 25 øre om dagen. Det lille mejeri behøver ikke at frembyde ret mange fordele for det store, før de 25 øre er tjent ind.

Jeg har set, hvorledes store lastbiler i Norge og Sverige kører langs landevejene og samler mælken op. Bønderne må så 2 gange daglig transportere mælken til og fra landevejen, og selv om Sverige og Norge har centraliseret mejeribrug, er svenske mejerier gennemsnitlig ikke ret meget større, end danske mejerier gennemsnitligt var før krigen, og et norsk gennemsnitsmejeri er kun halvt så stort, som et dansk gennemsnitsmejeri var før krigen.

Jeg skal gerne indrømme, at vi har en del mejerier, der er for små, navnlig privat-